

Skonsolidowany Słownik Terminów Fitosanitarnych FAO – 2005

[przygotowany przez Sekretariat Międzynarodowej Konwencji Ochrony Roślin (IPPC), lipiec 2005]

Część II. Polsko-angielski słownik terminów fitosanitarnych z wyjaśnieniami

Agrofag (pest)	Jakikolwiek gatunek, szczep lub biotyp rośliny, zwierzęcia lub czynnika patogennego, szkodliwy dla roślin lub produktów roślinnych . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; IPPC, 1997]
Agrofag kwarantannowy (quarantine pest)	Agrofag o potencjalnym znaczeniu gospodarczym dla obszaru zagrożonego , na którym dotychczas nie występuje albo występuje, lecz nie jest szeroko rozprzestrzeniony i podlega urzędowemu zwalczaniu/obowiązkowi zwalczania . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; IPPC, 1997]
Agrofag niekwarantannowy (non-quarantine pest)	Agrofag , który nie jest agrofagiem kwarantannowym na danym obszarze . [FAO, 1995]
Agrofag niekwarantannowy podlegający przepisom (regulated non-quarantine pest)	Agrofag niekwarantannowy , którego obecność w roślinach przeznaczonych do sadzenia uniemożliwia ich zamierzone użycie bez ryzyka wystąpienia niepożądanych skutków gospodarczych i w związku z tym podlega on przepisom na terytorium kraju importującego. [IPPC, 1997]
Agrofag podlegający przepisom (regulated pest)	Agrofag kwarantannowy lub agrofag niekwarantannowy podlegający przepisom . [IPPC, 1997]
Agrofag przypadkowy (hitch-hiker pest)	Patrz: Agrofag zanieczyszczający (ang. „contaminating pest”)
Agrofag zanieczyszczający (contaminating pest)	Agrofag przenoszony z towarem , który, w przypadku roślin i produktów roślinnych , nie poraża i nie uszkadza tych roślin lub produktów roślinnych . [CEPM, 1996; zmienione przez CEPM, 1999]
Agrofag/szkodnik roślin i produktów roślinnych (plant pest)	Patrz: Agrofag (ang. „pest”)
Akcja natychmiastowa (emergency action)	Szybkie działanie fitosanitarne podejmowane w przypadku nowej lub niespodziewanej sytuacji fitosanitarnej. [ICPM, 2001]
Analiza zagrożenia agrofagiem (Pest Risk Analysis)	Proces oceniający dowody biologiczne, inne naukowe oraz gospodarcze, pozwalający ustalić, czy agrofag musi podlegać przepisom oraz określający zakres wszelkich środków fitosanitarnych , przeciwko niemu. [FAO, 1995; zmienione przez IPPC, 1997]
Antagonistyczny gatunek/antagonista (antagonist)	Organizm (zazwyczaj patogen), który nie wyrządza znaczących uszkodzeń swojego żywiciela (gospodarza), ale jego kolonizacja chroni żywiciela przed późniejszym, znaczącym uszkodzeniem spowodowanym przez agrofaga . [ISPM nr 3, 1996]
Biologiczny środek ochrony roślin (biological pesticide (biopesticide))	Ogólny termin, ściśle nie zdefiniowany, ale generalnie używany w stosunku do czynnika zwalczania biologicznego, zazwyczaj patogena, produkowanego i stosowanego w sposób podobny do środka chemicznego oraz używanego do szybkiej redukcji popula-

cji **zwalczanego agrofaga**. [ISPM nr 3, 1996]

Cebule i bulwy (bulbs and tubers)	Klasa towaru określająca znajdujące się w stanie spoczynku podziemne organy roślin przeznaczone do sadzenia (włączając rozłogi i kłącza). [FAO, 1990; zmienione przez ICPM, 2001]
Certyfikacja fitosanitarna (phytosanitary certification)	Stosowanie procedur fitosanitarnych prowadzące do wystawienia świadcstwa fitosanitarnego . [FAO, 1990]
Chemiczna impregnacja pod ciśnieniem (chemical pressure impregnation)	Poddanie drewna zabiegowi z użyciem konserwantów chemicznych w procesie ciśnieniowym, zgodnie z urzędową specyfikacją techniczną. [ISPM nr 15, 2002; zmienione przez ICPM, 2005]
Czynnik zwalczania biologicznego (biological control agent)	Naturalny wróg, antagonist lub gatunek konkurencyjny albo inny organizm użyty do zwalczania agrofaga . [ISPM nr 3, 1996; zmienione przez ISPM nr 3, 2005]
Dawka pochłonięta (absorbed dose)	Ilość energii promieniowania (w grejach) pochłonięta przez jednostkę masy określonego obiektu. [ISPM nr 18, 2003]
Deklaracja dodatkowa (Additional Declaration)	Oświadczenie wymagane przez kraj importujący, dostarczające określonych informacji dodatkowych dotyczących stanu fitosanitarnego przesyłki w odniesieniu do agrofagów podlegającym przepisom , które powinno być umieszczone w świadcstwie fitosanitarnym . [FAO, 1990; zmienione przez ICPM, 2005]
Dewitalizacja (devitalization)	Procedura pozbawiająca rośliny lub produkty roślinne zdolności kiełkowania, wzrostu lub dalszej reprodukcji. [ICPM, 2001]
Drapieżca (predator)	Naturalny wróg , który atakuje i żywi się innymi organizmami zwierzęcymi i uśmiercający co najmniej jedną ofiarę. [ISPM nr 3, 1996]
Dozometr, dawkomierz (dosimeter)	Urządzenie, które podczas napromieniowywania wykazuje ilościową zmianę swoich pewnych właściwości, co może być powiązane z dawką pochłoniętą w danym materiale, wykorzystując odpowiednie instrumenty i techniki analityczne. [ISPM nr 18, 2003]
Dozymetria, kontrola dozymetryczna (dosimetry)	System stosowany w celu określenia dawki pochłoniętej , składający się z dozometrów , instrumentów pomiarowych i związanych z nimi standardów referencyjnych, a także procedur jego wykorzystania. [ISPM nr 18, 2003]
Drewniany materiał opakowaniowy (wood packaging material)	Drewno lub produkty drewniane (z wyłączeniem produktów papierowych), stosowane w celu umocowania, ochrony lub przewożenia towaru [obejmuje drewno sztauerskie (ang. „Dunnage”)]. [ISPM nr 15, 2002]
Drewno (wood)	Klasa towaru określająca drewno okrągłe/okrągłaki , drewno przetarte , zrębki drzewne lub drewno sztauerskie , z korą albo bez niej. [FAO, 1990; zmienione przez ICPM, 2001]
Drewno okrągłe/okrągłaki (round wood)	Drewno nie przetarte wzdłużnie, mające naturalnie zaokrągloną powierzchnię, z korą lub bez niej. [FAO, 1990]
Drewno przetarte (sawn wood)	Drewno przetarte wzdłużnie, mające lub nie mające naturalnie zaokrąglonej powierzchni, z korą lub bez niej. [FAO, 1990]

Drewno przetworzone (processed wood material)	Produkty składające się z drewna , skonstruowane z użyciem kleju, podgrzewania i ciśnienia lub jakiegokolwiek kombinacji tych sposobów. [ISPM nr 15, 2002]
Drewno surowe (raw wood)	Drewno , które nie zostało poddane obróbce lub zabiegowi . [ISPM nr 15, 2002]
Drewno sztauerskie (dunnage)	Drewniany materiał opakowaniowy używany do zabezpieczania lub umocowania towaru podczas transportu, nie związany trwale z towarem. [FAO, 1990; zmienione przez ISPM nr 15, 2002]
Drewno wolne od kory (bark-free wood)	Drewno , z którego usunięto całą korę z wyjątkiem tkanki naczyniowej, kory wrośniętej dookoła sęków oraz zakorków między pierścieniami rocznego przyrostu. [ISPM nr 15, 2002]
Droga przenikania (pathway)	Wszystkie sposoby umożliwiające przeniknięcie/wprowadzenie/wwóz lub rozprzestrzenienie się agrofaga . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995]
Działanie fitosanitarne (phytosanitary action)	Urzędowa czynność, taka jak: lustracja, testowanie, nadzór lub zabieg , podejmowana w celu wdrożenia środków fitosanitarnych . [ICPM, 2001; zmienione przez ICPM, 2005]
Egzotyczny (exotic)	Nie będący elementem rodzimym w środowisku naturalnym danego kraju, ekosystemu lub ekoobszaru (stosowany w odniesieniu do organizmów celowo lub przypadkowo wprowadzonych w rezultacie działalności człowieka). Ponieważ Kodeks odnosi się bezpośrednio do introdukcji/wprowadzenia czynnika zwalczania biologicznego z jednego kraju do innego, termin „ egzotyczny ” używany jest w stosunku do organizmów nie będących elementem rodzimym w środowisku naturalnym kraju. [ISPM nr 3, 1996]
Ekosystem (ecosystem)	Aktywny kompleks roślin, zwierząt i mikroorganizmów i ich środowiska abiotycznego, oddziałujący na siebie jako funkcjonalna jednostka. [ISPM nr 3, 1996; zmienione przez ICPM, 2005]
Fitosanitarne wymagania importowe (phytosanitary import requirements)	Określone środki fitosanitarne ustanowione przez kraj importujący i odnoszące się do przesyłek wprowadzanych do tego kraju. [ICPM, 2005]
Fumigacja (fumigation)	Zabieg czynnikiem chemicznym przenikającym towar całkowicie lub częściowo w postaci gazowej. [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995]
Grej (Gy) (gray (Gy))	Jednostka dawki pochłoniętej , gdzie 1 Gy jest równoważny z wchłonięciem 1 dżula na kilogram ($1 \text{ Gy} = 1 \text{ J.kg}^{-1}$). [ISPM nr 18, 2003]
Harmonizacja (harmonization)	Opracowanie, uznanie i jednolite stosowanie przez różne kraje środków fitosanitarnych opartych na wspólnych standardach . [FAO, 1995; zmienione przez CEPM, 1999; w oparciu o Porozumienie w sprawie Stosowania Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych Światowej Organizacji Handlu]
Inaktywacja (inactivation)	Uczynienie mikroorganizmów niezdolnymi do dalszego rozwoju. [ISPM nr 18, 2003]

Informacje o agrofagu (pest record)	Dokument dostarczający informacji dotyczących obecności lub nieobecności określonego agrofaga w określonym miejscu w danym czasie, w obrębie obszaru (zazwyczaj kraju) w opisanych warunkach. [CEPM, 1997]
Inspektor (inspector)	Osoba upoważniona przez Państwową Organizację Ochrony Roślin do wypełniania jej funkcji. [FAO, 1990]
Introdukcja/wprowadzenie (czynnika zwalczania biologicznego) (introduction (of a biological control agent))	Uwolnienie czynnika zwalczania biologicznego do ekosystemu, w którym poprzednio nie występował. (patrz: Zasiedlenie (ang. „ establishment ”). [ISPM nr 3, 1996]
IPPC	Skrót ang. „ Międzynarodowa Konwencja Ochrony Roślin ” zdeponowana w FAO w Rzymie w 1951 r. i następnie poddawana kolejnym rewizjom. [FAO, 1990; zmienione przez ICPM, 2001]
ISPM	Skrót ang. „ Międzynarodowy Standard dla Środków Fitosanitarnych ”. [CEPM, 1996; zmienione przez ICPM, 2001]
Kategoryzacja agrofaga (pest categorization)	Proces określający, czy agrofag ma lub nie ma cech agrofaga kwarantannowego lub cech agrofaga niekwarantannowego podlegającego przepisom . [ISPM nr 11, 2001]
Klasa towaru (commodity class)	Kategoria podobnych towarów , które mogą razem podlegać przepisom fitosanitarnym . [FAO, 1990]
Klasyczne zwalczanie biologiczne (classical biological control)	Zamierzona introdukcja/wprowadzenie i trwałe zasiedlenie egzotycznego czynnika zwalczania biologicznego w celu długoterminowego zwalczania agrofaga . [ISPM nr 3, 1996]
Komisja (Commission)	Komisja do spraw Środków Fitosanitarnych ustanowiona na mocy Artykułu XI. [IPPC, 1997]
Konkurencyjny gatunek/konkurent (competitor)	Organizm , który w naturalnym środowisku konkuruje z agrofagami o elementy niezbędne do życia (np. pokarm, schronienie). [ISPM nr 3, 1996]
Kraj pochodzenia (przedmiotów podlegających przepisom innym niż rośliny i produkty roślinne) (country of origin (of regulated articles other than plants and plant products))	Kraj, na terenie którego przedmioty podlegające przepisom były pierwszy raz narażone na zanieczyszczenie przez agrofagi . [FAO, 1990; zmienione przez CEPM, 1996; CEPM, 1999]
Kraj pochodzenia (przesyłki produktów roślinnych) (country of origin (of a consignment of plant products))	Kraj, na terenie którego uprawiano rośliny , z których powstał produkt roślinny . [FAO, 1990; zmienione przez CEPM, 1996; CEPM, 1999]
Kraj pochodzenia (przesyłki roślin) (country of origin (of a consignment of plants))	Kraj, na terenie którego były uprawiane rośliny . [FAO, 1990; zmienione przez CEPM, 1996; CEPM, 1999]

Kwarantanna (quarantine)	Urządowe zatrzymanie przedmiotów podlegających przepisom w celu przeprowadzenia obserwacji i prac badawczych albo w celu poddania ich dalszym lustracjom, testowaniu i/lub zabiegom . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; CEPM, 1999]
Kwarantanna po wwozie/wprowadzeniu (post entry quarantine)	Kwarantanna nałożona na przesyłkę po wwozie lub wprowadzeniu . [FAO, 1995]
Kwarantanna pośrednia (intermediate quarantine)	Kwarantanna w kraju innym niż kraj pochodzenia lub przeznaczenia. [CEPM, 1996]
Kwarantanna roślin (plant quarantine)	Wszelkie działania mające na celu niedopuszczenie do zawleczenia/wwozu/wprowadzenia i/lub rozprzestrzenienia się agrofagów kwarantannowych albo zapewniające ich urządowe zwalczanie . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995]
Kwiaty cięte i gałęzie (cut flowers and branches)	Klasa towaru określająca świeże części roślin przeznaczone do wykorzystania jako materiał dekoracyjny, lecz nie do sadzenia . [FAO, 1990; zmienione przez ICPM, 2001]
LMO	Skrót ang. „ Modyfikowany żywy organizm ” [ISPM Nr 11, 2004]
Lustracja (inspection)	Urządowa , wizualna kontrola roślin, produktów roślinnych lub innych przedmiotów podlegających przepisom w celu określenia, czy agrofagi są obecne i/lub stwierdzenia zgodności z przepisami fitosanitarnymi . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; poprzednio: Lustrować (ang. „inspect”)]
Ładunek (process load)	Ilość materiału o określonej konfiguracji ładunku, traktowana jako indywidualna całość. [ISPM nr 18, 2003]
Miejsce produkcji (place of production)	Wszelkie obiekty lub zgrupowania pól występujące jako pojedyncza jednostka produkcyjna lub uprawowa. Termin ten może obejmować punkty produkcji, które są oddzielnie nadzorowane z powodów fitosanitarnych. [FAO, 1990; zmienione przez CEPM, 1999]
Miejsce produkcji wolne od agrofaga (pest free place of production)	Miejsce produkcji , w którym określony agrofag nie występuje, co udowodniono naukowo i w którym, w razie potrzeby, stan ten jest urzędowo utrzymywany przez określony czas. [ISPM nr 10, 1999]
Międzynarodowa Konwencja Ochrony Roślin (International Plant Protection Convention)	Międzynarodowa Konwencja Ochrony Roślin, zdeponowana w FAO w Rzymie w 1951 r. i następnie poddawana kolejnym rewizjom. [FAO, 1990]
Międzynarodowy Standard dla Środków Fitosanitarnych (International Standard for Phytosanitary Measures)	Międzynarodowy standard przyjęty przez Konferencję FAO, Tymczasową Komisję do spraw Środków Fitosanitarnych lub Komisję do spraw Środków Fitosanitarnych , ustanowioną na mocy IPPC . [CEPM, 1996; zmienione przez CEPM, 1999]
Mikroorganizm (micro-organism)	Pierwotniak, grzyb, bakteria, wirus lub inna mikroskopijnej wielkości samoreplikująca się jednostka biotyczna. [ISPM nr 3, 1996]
Minimalna pochłonięta dawka (minimum absorbed dose)	Zlokalizowana minimalna dawka pochłonięta przez ładunek . [ISPM nr 18, 2003]

(Dmin))

Modyfikowany organizm żywy (living modified organism)	Każdy żywy organizm, który posiada nową kombinację materiału genetycznego w wyniku zastosowania nowoczesnej biotechnologii . [<i>Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity</i> , 2000]
Monitoring (monitoring)	Urzędowo przeprowadzany proces mający na celu sprawdzenie sytuacji fitosanitarnej. [CEPM, 1996]
Nadzór (surveillance)	Urzędowy proces polegający na zbieraniu i rejestrowaniu danych na temat występowania agrofaga lub jego nieobecności, uzyskanych w ramach poszukiwań, monitoringu lub zastosowania innych procedur. [CEPM, 1996]
Nasiona (seeds)	Klasa towaru określająca nasiona do siewu lub przeznaczone do sadzenia , ale nie do konsumpcji lub przerobu (patrz: Ziarno (ang. „grain”). [FAO, 1990; zmienione przez ICPM, 2001]
Napromieniowanie (irradiation)	Zabieg z wykorzystaniem jakiegokolwiek typu promieniowania jonizującego . [ISPM nr 18, 2003]
Nowoczesna biotechnologia (modern biotechnology)	Zastosowanie: a) technik kwasu nukleinowego <i>in vitro</i> , włączając rekombinację kwasu dezoksyrybonukleinowego (DNA) oraz bezpośrednio wstrzyknięcie kwasu do komórek lub organelli komórkowych lub b) połączenia komórek poza rodziną taksonomiczną, które przełamują naturalne bariery rozmnażania i rekombinacji; powyższe techniki nie są technikami używanymi w tradycyjnej hodowli i selekcji. [<i>Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity</i> , 2000]
NPPO	Skrót ang. „ Państwowa Organizacja Ochrony Roślin ”. [FAO, 1990; ICPM, 2001]
Obszar (area)	Urzędowo określony kraj lub jego część, kilka całych krajów lub ich części. [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; CEPM, 1999; w oparciu o Porozumienie w sprawie Stosowania Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych Światowej Organizacji Handlu]
Obszar chroniony (protected area)	Obszar podlegający przepisom , określony przez Państwową Organizację Ochrony Roślin jako minimalny obszar konieczny do skutecznej ochrony obszaru zagrożonego . [FAO, 1990; usunięty z FAO, 1995; nowa koncepcja: CEPM, 1996]
Obszar kontrolowany (controlled area)	Obszar podlegający przepisom fitosanitarnym , określony przez Państwową Organizację Ochrony Roślin jako minimalny obszar konieczny do powstrzymania rozprzestrzeniania się agrofaga z obszaru kwarantannowego . [CEPM, 1996]
Obszar kwarantannowy (quarantine area)	Obszar , w obrębie którego jest obecny agrofag kwarantannowy i jest on urzędowo zwalczany . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995]
Obszar o niskim stopniu nasilenia/liczebności agrofaga (area of low pest prevalence)	Obszar obejmujący cały kraj lub jego część, kilka całych krajów lub ich części, określony przez kompetentne władze, na którym określony agrofag występuje w niewielkim nasileniu/liczebności i poddawany jest skutecznym środkom: nadzorowi, zwalczaniu lub wyniszczaniu . [IPPC, 1997]

Obszar podlegający przepisom (regulated area)	Obszar , do którego, w obrębie którego i/lub z którego rośliny, produkty roślinne i inne przedmioty podlegające przepisom podlegają przepisom lub procedurom fitosanitarnym w celu niedopuszczenia do zawleczenia i/lub rozprzestrzenienia się agrofagów kwarantannowych , lub w celu ograniczenia szkodliwości agrofagów niekwarantannowych podlegających przepisom . [CEPM, 1996; zmienione przez CEPM, 1999; ICPM, 2001]
Obszar PRA (PRA area)	Obszar , w stosunku do którego prowadzona jest analiza zagrożenia agrofagiem . [FAO, 1995]
Obszar wolny od agrofaga (Pest Free Area)	Obszar , na którym określony agrofag nie występuje, co udowodniono naukowo i na którym, o ile jest to konieczne, stan ten jest urzędowo utrzymywany. [FAO, 1995]
Obszar zagrożony (endangered area)	Obszar , na którym czynniki ekologiczne sprzyjają zasiedleniu agrofaga , którego obecność na tym obszarze spowoduje poważne straty gospodarcze. [FAO, 1995]
Ocena wizualna (visual examination)	Fizyczne oględziny roślin, produktów roślinnych lub innych przedmiotów podlegających przepisom gołym okiem, z użyciem lupy, binokularu lub mikroskopu w celu wykrycia agrofagów lub zanieczyszczeń , bez testowania lub obróbki. [ISPM nr 23, 2005]
Ocena zagrożenia agrofagiem (dla agrofagów kwarantannowych) (pest risk assessment (for quarantine pests))	Proces oceniający prawdopodobieństwo zawleczenia i rozprzestrzenienia się agrofaga oraz związane z tym potencjalne konsekwencje gospodarcze. [FAO, 1995; zmienione przez ISPM nr 11, 2001]
Ocena zagrożenia agrofagiem (dla agrofagów niekwarantannowych podlegających przepisom) (pest risk assessment (for regulated non-quarantine pests))	Proces oceniający prawdopodobieństwo, czy agrofag w roślinach przeznaczonych do sadzenia wpłynie na zamierzone użycie tych roślin w sposób ekonomicznie nie do przyjęcia. [ICPM, 2005]
Odprawa (przesyłki) (clearance (of a consignment))	Kontrola zgodności z przepisami fitosanitarnymi . [FAO, 1995]
Odprawa wstępna (pre-clearance)	Certyfikacja fitosanitarna i/lub odprawa w kraju pochodzenia , dokonane przez Państwową Organizację Ochrony Roślin kraju przeznaczenia, lub pod jej stałym nadzorem. [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995]
Ograniczenie (restriction)	Przepis fitosanitarny dopuszczający import lub przewóz określonych towarów po spełnieniu określonych wymagań. [CEPM, 1996, zmienione przez CEPM, 1999]
Okaz(y) wzorcowy(e) (reference specimen(s))	Pojedynczy okaz(y) z określonej populacji, przechowywany w kolekcji kultur lub okazów wzorcowych oraz, jeśli jest to możliwe, w kolekcji publicznie dostępnej. [ISPM nr 3, 2005]
Okorowanie (debarking)	Usunięcie kory z drewna okrągłego (okorowanie niekoniecznie czyni drewno wolnym od kory). [FAO, 1990]

Opakowania (packaging)	Materiał użyty do umocowania, zabezpieczenia lub przewiezienia towaru . [ISPM Nr 20, 2004]
Organizacja ochrony roślin (państwowa) (plant protection organization (national))	Patrz: Państwowa Organizacja Ochrony Roślin (ang. „ National Plant Protection Organisation ”)
Organizm (organism)	Jakakolwiek jednostka biotyczna zdolna do rozmnażania się lub samoreplikacji w jej naturalnie występującym stanie. [ISPM nr 3, 1996; zmienione przez ISPM nr 3, 2005]
Organizm pożyteczny (beneficial organism)	Jakikolwiek organizm , który w sposób bezpośredni lub pośredni korzystnie wpływa na rośliny lub produkty roślinne , włączając czynniki zwalczania biologicznego . [ISPM nr 3, 2005]
Owad sterylny (sterile insect)	Owad, który w wyniku specyficznego zabiegu został pozbawiony zdolności do rozmnażania się [ISPM nr 3, 2005]
Owoce i warzywa (fruits and vegetables)	Klasa towaru określająca świeże części roślin przeznaczone do konsumpcji lub przerobu, ale nie do sadzenia . [FAO, 1990, zmienione przez ICPM, 2001]
Państwowa Organizacja Ochrony Roślin (National Plant Protection Organization)	Urzędowa służba powołana przez rząd do wypełniania funkcji określonych przez IPPC . [FAO, 1990; poprzednio: Organizacja Ochrony Roślin (Państwowa) (ang. „ Plant Protection Organization (National) ”)]
Parazytoid (parasitoid)	Owad będący pasożytem tylko w stadiach przedimaginalnych, a wolno żyjący jako owad dorosły, powodujący śmierć żywiciela podczas swojego rozwoju. [ISPM nr 3, 1996]
Partia (lot)	Liczba jednostek pojedynczego towaru , możliwych do zidentyfikowania dzięki jednorodności ich składu, pochodzenia itp., tworząca część przesyłki . [FAO, 1990]
Pasożyt (parasite)	Organizm żyjący na powierzchni lub we wnętrzu innego organizmu , który jest dla niego źródłem pokarmu. [ISPM nr 3, 1996]
Patogen (pathogen)	Mikroorganizm wywołujący chorobę. [ISPM nr 3, 1996]
PFA	Skrót ang. „ Obszar wolny od agrofaga ”. [FAO, 1995; zmienione przez ICPM, 2001]
Podejście systemowe (systems approach(es))	Integracja różnych środków w postępowaniu w przypadku zagrożenia agrofagiem, z których co najmniej dwa działają niezależnie i które łącznie pozwalają osiągnąć odpowiedni poziom ochrony przeciwko agrofagom podlegającym przepisom . [ISPM nr 14, 2002; zmienione przez ICPM, 2005]
Podłoże uprawowe (growing medium)	Wszelki materiał, w którym rosną rośliny , lub przeznaczony do tego celu. [FAO, 1990]
Pojaw (outbreak)	Nowo wykryta populacja agrofaga , włączając wtargnięcie , albo nagły znaczący wzrost populacji zdomowionego agrofaga na określonym obszarze . [FAO, 1995; zmienione przez ICPM, 2003]

Pole (field)	Parcela ziemi/gruntu o określonych granicach, w obrębie miejsca produkcji , na której jest uprawiany towar . [FAO, 1990]
Pomiar rozkładu dawkowania (dose mapping)	Pomiar rozmieszczenia dawki pochłoniętej w procesie załadunku przy pomocy dozymetrów rozstawionych w określonych miejscach ładunku . [ISPM nr 18, 2003]
Pora/okres wegetacji (gatunku rośliny) (growing period (of a plant species))	Okres aktywnego wzrostu w trakcie sezonu wegetacyjnego . [ISPM, 2003]
Porażenie/opanowanie (towaru) (infestation (of a commodity))	Obecność w towarze żywego agrofaga rośliny lub produktu roślinnego . Termin „ porażenie ” obejmuje także infekcję. [CEPM, 1997; zmienione przez CEPM, 1999]
Postępowanie w przypadku zagrożenia agrofagiem (dla agrofagów kwarantannowych) (pest risk management (for quarantine pests))	Proces oceny i wyboru strategii w celu zmniejszenia ryzyka zawleczenia/przeniknięcia i rozprzestrzeniania się agrofaga . [FAO, 1995; zmienione przez ISPM nr 11, 2001]
Postępowanie w przypadku zagrożenia agrofagiem (dla agrofagów niekwarantannowych podlegających przepisom) (pest risk management (for regulated non-quarantine pests))	Proces oceny i wyboru strategii w celu zmniejszenia ryzyka powodowania przez agrofaga w roślinach przeznaczonych do sadzenia ekonomicznie niedopuszczalnego wpływu na zamierzone użycie tych roślin . [ICPM, 2005]
Poszukiwanie (survey)	Urzędowa procedura prowadzona w wyznaczonym terminie w celu określenia charakterystycznych cech populacji agrofaga lub w celu stwierdzenia, jakie gatunki występują na obszarze . [FAO, 1990; zmienione przez CEPM, 1996]
Poszukiwanie monitoringowe (monitoring survey)	Poszukiwanie przeprowadzane w celu sprawdzenia liczebności, rozprzestrzenienia i innych cech populacji agrofaga . [FAO, 1995]
Poszukiwanie w celu ustalenia zasięgu (delimiting survey)	Poszukiwanie prowadzone w celu określenia granic obszaru , uważanego za porażony lub wolny od agrofaga . [FAO, 1990]
Poszukiwanie w celu wykrycia (detection survey)	Poszukiwanie prowadzone na obszarze w celu ustalenia, czy agrofagi są tam obecne. [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995]
Powstrzymywanie (containment)	Stosowanie środków fitosanitarnych wewnątrz i wokół porażonego obszaru w celu niedopuszczenia do rozprzestrzenienia się agrofaga . [FAO, 1995]
Pożądana reakcja (required response)	Określony stopień efektu zabiegu . [ISPM nr 18, 2003]
PRA	Skrót ang. „ Analiza zagrożenia agrofagiem ”. [FAO, 1995]
Praktycznie wolne	Oznacza, że w przesyłce , na polu lub w miejscu produkcji nie

(practically free)	ma agrofagów (albo określonego agrofaga) w wykrywalnej liczbie lub nasileniu co wskazuje na przestrzeganie wymaganych zasad uprawy i transportu w produkcji i obrocie towarem . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995]
Prawodawstwo/przepisy fitosanitarne (phytosanitary legislation)	Podstawowe akty prawne przyznające legalne pełnomocnictwo Państwowej Organizacji Ochrony Roślin , do sporządzania projektów przepisów fitosanitarnych . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995]
Procedura/postępowanie fitosanitarne (phytosanitary procedure)	Każda urzędowo wyznaczona metoda wdrażania środków fitosanitarnych , włączając lustracje, testowanie, nadzór lub zabiegi , związane z agrofagami podlegającymi przepisom . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; CEPM, 1999; ICPM, 2001; ICPM, 2005]
Procedura kontroli zgodności (przesyłki) (compliance procedure (for a consignment))	Urzędowa procedura użyta do sprawdzenia zgodności stanu przesyłki z podanymi wymaganiami fitosanitarnymi. [CEPM, 1999]
Produkt przechowywany (stored product)	Nieprzetworzony produkt roślinny przeznaczony do konsumpcji lub przerobu, przechowywany w formie wysuszonej (w szczególności ziarno oraz suszone owoce i warzywa). [FAO, 1990]
Produkty roślinne (plant products)	Nieprzetworzony materiał pochodzenia roślinnego (włączając ziarno) oraz te produkty przetworzone, które z uwagi na swój charakter i sposób przerobu mogą stwarzać ryzyko zawleczenia i rozprzestrzenienia się agrofagów . [FAO, 1990; zmienione przez IPPC, 1997; poprzednio: Produkt roślinny (ang. „plant product”)]
Promieniowanie jonizujące (ionizing radiation)	Naładowane cząsteczki i fale elektromagnetyczne, które tworzą jony w wyniku fizycznej interakcji w procesach pierwotnych lub wtórnych. [ISPM nr 18, 2003]
Przechwycenie (przesyłki) (interception (of a consignment))	Zwrot lub kontrolowane wprowadzenie/wwóz importowanej przesyłki z uwagi na niespełnienie przepisów fitosanitarnych . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995]
Przechwycenie (agrofaga) (interception (of a pest))	Wykrycie agrofaga podczas inspekcji lub testowania importowanej przesyłki . [FAO, 1990; zmienione przez CEPM, 1996]
Przedmiot podlegający przepisom (regulated article)	Jakakolwiek roślina, produkt roślinny , miejsce przechowywania, opakowanie, środek przewozu, kontener, gleba i każdy inny organizm , przedmiot lub materiał, dające schronienie albo zdolne do rozprzestrzenienia agrofaga , uważane za wymagające zastosowania środków fitosanitarnych , zwłaszcza tam, gdzie jest to związane z transportem międzynarodowym. [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; IPPC, 1997]
Przejrzystość (transparency)	Zasada udostępniania na poziomie międzynarodowym, środków fitosanitarnych wraz z ich uzasadnieniem. [FAO, 1995, zmienione przez CEPM, 1999; w oparciu o Porozumienie w sprawie Stosowania Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych Światowej Organizacji Handlu]
Przejsściowa obecność	Krótkotrwała obecność agrofaga , uznana za nie prowadzącą do

(transience)	jego zasiedlenia . [ISPM nr 8, 1998]
Przeniknięcie/wwóz/wprowadzenie (agrofaga) (entry (of a pest))	Wprowadzenie agrofaga lub jego samoistne przedostanie się na obszar , na którym nie jest on jeszcze obecny lub jest obecny, ale nie rozprzestrzeniony szeroko i urzędowo zwalczany . [FAO, 1995]
Przepis fitosanitarny (phytosanitary regulation)	Urzędowy przepis mający na celu niedopuszczenie do zawleczenia i/lub rozprzestrzenienia się agrofagów kwarantannowych lub zmniejszenie szkodliwości gospodarczej agrofagów niekwarantannowych podlegających przepisom , włączając ustanowienie procedur certyfikacji fitosanitarnej . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; CEPM, 1999; ICPM, 2001]
Przepisy prawne (legislation)	Każdy akt prawny, ustawa, rozporządzenie, wytyczne lub inny nakaz obwieszczony urzędowo lub administracyjnie. [ISPM nr 3, 1996]
Przesadzanie (replanting)	Patrz: Sadzenie (ang. „planting”)
Przesyłka (consignment)	Liczba roślin , ilość produktów roślinnych i/lub innych przedmiotów, przewożona z jednego kraju do drugiego oraz zaopatrzona, jeśli jest to wymagane, w jedno świadcstwo fitosanitarne (przesyłka) może być złożona z jednej lub większej liczby partii). [FAO, 1990; zmienione przez ICPM, 2001]
Przesyłka re-eksportowana (re-exported consignment)	Przesyłka , która była importowana do kraju, z którego jest eksportowana. Przesyłka może być magazynowana, dzielona, łączona z innymi przesyłkami lub przepakowywana (poprzednio: Kraj re-eksportu (ang. „country of re-export”). [FAO, 1990; zmienione przez CEPM, 1996; CEPM, 1999; ICPM, 2001; ICPM, 2002]
Przesyłka w tranzycie (consignment in transit)	Przesyłka , która nie jest importowana do danego kraju, ale jest przemieszczana przez ten kraj do innego kraju, podlegająca urzędowym procedurom gwarantującym, że nie jest ona otwierana, dzielona, łączona z innymi przesyłkami lub przepakowywana. [FAO, 1990; zmienione przez CEPM, 1996; CEPM 1999; ICPM, 2002; poprzednio: Kraj tranzytu (ang. „country of transit”)]
Punkt kontrolny (control point)	Etap w systemie, podczas którego mogą być stosowane odpowiednie procedury mające na celu osiągnięcie określonego efektu oraz które mogą być mierzone, monitorowane, kontrolowane i poprawiane. [ISPM nr 14, 2002]
Punkt produkcji wolny od agrofaga (pest free production site)	Określona część miejsca produkcji , na której dany agrofag nie występuje, co udowodniono naukowo, i na której, jeśli jest to wymagane, stan ten jest urzędowo utrzymywany przez określony czas, oraz która jest traktowana jako oddzielna jednostka w ten sam sposób jak w przypadku miejsca produkcji wolnego od agrofaga . [ISPM nr 10, 1999]
Punkt wwozu/wprowadzenia (point of entry)	Port lotniczy, morski lub lądowy punkt graniczny urzędowo wyznaczony do importowania przesyłek i/lub wjazdu pasażerów. [FAO, 1995]
Regionalna Organizacja Ochrony Roślin (Regional Plant Protection)	Międzyrządowa organizacja wypełniająca funkcje wymienione w Artykule IX IPPC . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; CEPM, 1999; poprzednio: Organizacja Ochrony Roślin (Regio-

Organization)	nalna) (ang. „ plant protection organisation (regional) ”)]
RNQP	Skrót ang. „ Agrofag niekwarantannowy podlegający przepisom ”. [ISPM nr 16, 2002]
Rośliny (plants)	Żywe rośliny i ich części włączając nasiona i zasoby genowe . [FAO, 1990; zmienione przez IPPC, 1997]
Rośliny do sadzenia (plants for planting)	Rośliny zasadzone oraz przeznaczone do sadzenia lub przesadzania . [FAO, 1990]
Rośliny <i>in vitro</i> (plants <i>in vitro</i>)	Klasa towaru określająca rośliny rosnące w aseptycznym podłożu w zamkniętym pojemniku. [FAO, 1990; zmienione przez CEPM, 1999; ICPM, 2002; poprzednio: Rośliny w kulturach tkankowych (ang. plants in tissue culture)]
Rozprzestrzenianie (spread)	Powiększanie się zasięgu/rozmieszczenia geograficznego agrofa ga w obrębie obszaru . [FAO, 1995]
Równoważność (środków fitosanitarnych) (equivalence (of phytosanitary measures))	Sytuacja, w której dla określonego zagrożenia agrofagiem zastosowane różne środki fitosanitarne pozwalają uzyskać państwu stronie odpowiedni poziom ochrony. [FAO, 1995; zmienione przez CEPM, 1999, w oparciu o „Porozumienie w Sprawie Stosowania Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych Światowej Organizacji Handlu; zmienione przez ISPM nr 24, 2005]
RPPO	Skrót ang. „ Regionalna Organizacja Ochrony Roślin ”. [FAO, 1990; zmienione przez ICPM, 2001]
Sadzenie/siew (włączając przesadzanie) (planting (including replanting))	Wszelkie działania polegające na umieszczeniu roślin w podłożu uprawowym , albo ich szczepienie (przeszczepienie) lub inne podobne czynności, wykonywane w celu zapewnienia im późniejszego wzrostu, reprodukcji albo rozmnażania. [FAO, 1990; zmienione przez CEPM, 1999]
Sekretariat (Secretary)	Sekretariat Komisji wyznaczony zgodnie z Artykułem XII. [IPPC, 1997]
Sezon wegetacyjny (growing season)	Pora lub pory roku, w okresie których rośliny znajdujące się na obszarze, miejscu produkcji lub punkcie produkcji są w stanie aktywnego wzrostu i rozwoju. [FAO, 1990; zmienione przez ICPM, 2003]
Siedlisko (habitat)	Część ekosystemu charakteryzująca się warunkami, w których organizm występuje lub może się zadomowić [ICPM, 2005]
Skuteczność (zabiegu) (efficacy (treatment))	Zdefiniowany, wymierny i powtarzalny efekt zalecanego zabiegu . [ISPM nr 18, 2003]
Specyficzność/swoistość (specificity)	Określenie zakresu gatunków żywicieli/gospodarzy czynnika zwalczania biologicznego , polegające na utworzeniu skali obejmującej czynniki: od najbardziej wyspecjalizowanego, zdolnego do pełnego rozwoju na jednym gatunku lub szczepie gospodarza (monofagiczny) do nie wyspecjalizowanego, o szerokim zakresie gospodarzy z kilku grup organizmów (polifagiczny). [ISPM nr 3, 1996]
Stacja kwarantanna	Urzędowa stacja do przetrzymywania roślin lub produktów roślinnych w warunkach kwarantannowych . [FAO, 1990; zmienio-

(quarantine station)	ne przez FAO, 1995; poprzednio: Stacja lub warunki kwarantannowe (ang. „quarantine station or facility”)]
Standard (standard)	Dokument przyjęty jednomyślnie i zatwierdzony przez uznane gremium, przekazujący do powszechnego stosowania: przepisy, zalecenia lub charakterystyczne sposoby działania albo ich wyniki, mający na celu osiągnięcie optymalnego stopnia uporządkowania rozpatrywanych zagadnień. [FAO, 1995; definicja ISO/IEC GUIDE 2:1991]
Standardy międzynarodowe (international standards)	Międzynarodowe standardy ustanowione zgodnie z Artykułem X IPPC , punkty 1 i 2. [IPPC, 1997]
Standardy regionalne (regional standards)	Standardy ustanowione przez Regionalną Organizację Ochrony Roślin w celu doradzania członkom tej organizacji. [IPPC, 1997]
Status agrofaga (na obszarze) (pest status (in an area))	Obecność lub nieobecność w danym czasie agrofaga w obrębie obszaru włączając, jeżeli ma to zastosowanie, jego rozmieszczenie urzędowo określone za pomocą specjalistycznego orzecznictwa na podstawie aktualnych i historycznych informacji o agrofagu oraz innych informacji. [CEPM, 1997; zmienione przez ICPM, 1998]
Stłumienie/obniżenie liczebności (suppression)	Stosowanie środków fitosanitarnych na danym obszarze w celu obniżenia liczebności populacji agrofaga . [FAO, 1995; zmienione przez CEPM, 1999]
Strefa buforowa (buffer zone)	Obszar otaczający lub przylegający do obszaru porażonego, porażonego miejsca produkcji , obszaru o niskim nasileniu/liczebności agrofaga , obszaru wolnego od agrofaga , miejsca produkcji wolnego od agrofaga albo punktu produkcji wolnego od agrofaga , na którym określony agrofag nie występuje lub występuje w niskim nasileniu i jest urzędowo zwalczany , i na którym są stosowane środki fitosanitarne mające na celu niedopuszczenie do rozprzestrzenienia się agrofaga . [ISPM nr 10, 1999; zmienione przez ISPM nr 22, 2005]
Suszenie komorowe (kiln drying)	Proces, w trakcie którego drewno jest suszone w zamkniętej komorze, z użyciem regulowanej temperatury i/lub wilgotności, w celu uzyskania wymaganej wilgotności. [ISPM nr 15, 2002]
Środek natychmiastowy (emergency measure)	Środek fitosanitarny ustanowiony jako sprawa pilna w przypadku nowej lub niespodziewanej sytuacji fitosanitarnej. Środek natychmiastowy może być lub nie być środkiem tymczasowym . [ICPM, 2001; zmienione przez ICPM, 2005]
Środek fitosanitarny (interpretacja uzgodniona) (phytosanitary measure)	Każdy akt prawny , przepis lub procedura urzędowa mająca na celu niedopuszczenie do zawleczenia i/lub rozprzestrzenienia się agrofagów kwarantannowych , lub mająca na celu ograniczenie znaczenia gospodarczego agrofagów niekwarantannowych podlegających przepisom . [FAO, 1995; zmienione przez IPPC, 1997; ISC, 2001]
<i>Uzgodniona interpretacja terminu środek fitosanitarny wyjaśnia związek środków fitosanitarnych z agrofagami niekwarantannowymi podlegającymi przepisom. Związek nie jest właściwie odzwierciedlony w definicji zawartej w Artykule II IPPC (1997).</i>	
Środek tymczasowy	Przepis fitosanitarny lub procedura ustalona bez pełnego technicznego uzasadnienia z uwagi na aktualny brak odpowiednich

(provisional measure)	informacji. Środek tymczasowy podlega okresowej ocenie, aby jak najszybciej opracować pełne techniczne uzasadnienie. [ICPM, 2001]
Świadectwo (certificate)	Urzędowy dokument poświadczający status fitosanitarny jakiegokolwiek przesyłki podlegającej przepisom fitosanitarnym . [FAO, 1990]
Świadectwo fitosanitarne (Phytosanitary Certificate)	Świadectwo sporządzone według wzoru dla świadectw IPPC . [FAO, 1990]
Świeży (fresh)	Żywy; nie wysuszony, nie zamrożony w bardzo niskiej temperaturze lub inaczej zakonserwowany. [FAO, 1990]
Technicznie uzasadniony (technically justified)	Uzasadniony na podstawie wniosków wynikających z wykonanej analizy zagrożenia agrofagiem lub, jeżeli jest to wymagane, innej, porównywalnej analizy i oceny dostępnych informacji naukowych. [IPPC, 1997]
Test/analiza (test)	Urzędowa kontrola, inna niż ocena wizualna, dokonana w celu wykrycia obecności agrofagów lub ich identyfikacji. [FAO, 1990]
Towar (commodity)	Typ rośliny, produktu roślinnego lub innego przedmiotu, przewożonego w celach handlowych lub innych. [FAO, 1990; zmienione przez ICPM, 2001]
Technika sterylnych owadów (sterile insect technique)	Metoda zwalczania agrofagów polegająca na zastosowaniu na szeroką skalę uwolnienia zalewającego sterylnych owadów w celu ograniczenia reprodukcji w populacji naturalnej/polowej tego samego gatunku. [ISPM nr 3, 2005]
TSO (SIT)	Skrót ang. „ Techniki sterylnych owadów ”. [ISPM nr 3, 2005]
Tranzyt (transit)	Patrz: Przesyłka w tranzycie (ang. „consignment in transit”)
Urzędowe zwalczanie (official control)	Aktywne egzekwowanie obowiązujących przepisów fitosanitarnych i stosowanie obowiązujących procedur fitosanitarnych w celu wyniszczenia lub powstrzymania agrofagów kwarantannowych lub zwalczania agrofagów niekwarantannowych podlegających przepisom . (patrz: Uzupełnienie nr 1 do Słownika) [ICPM, 2001]
Urzędowy (official)	Ustanowiony, zatwierdzony lub wykonywany przez Państwową Organizację Ochrony Roślin . [FAO, 1990]
Uwolnienie (do środowiska) (release (into the environment))	Celowe uwolnienie organizmu do środowiska (patrz: Introdukcja/wprowadzenie (czynnika zwalczania biologicznego) oraz Zasiedlenie (ang. „introduction i establishment”). [ISPM nr 3, 1996]
Uwolnienie zalewające (inundative release)	Uwolnienie bardzo dużej liczby masowo wyhodowanych czynników zwalczania biologicznego lub organizmów pożytecznych w celu osiągnięcia natychmiastowego efektu. [ISPM nr 3, 1996; zmienione przez ISPM nr 3, 2005]
Uznać za wolny	Przeprowadzić inspekcję przesyłki, pola lub miejsca produkcji

(Find free)

i uznać za **wolne od** określonego **agrofaga**. [FAO, 1990]

Wolna/e od (przesyłka, pole lub miejsce produkcji)
(free from (of a consignment, field or place of production))

Bez **agrofagów** (lub określonego **agrofaga**) w liczbie lub ilości, która może być wykryta w wyniku zastosowania **procedur fitosanitarnych**. [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; CEPM, 1999]

Władze/Urząd
(authority)

Państwowa Organizacja Ochrony Roślin lub inna jednostka organizacyjna albo osoba urzędowo wyznaczona przez rząd do realizacji zadań ustanowionych w Kodeksie. [ISPM nr 3, 1996]

Wprowadzenie/wwóz
(przesyłki)
(entry (of a consignment))

Przewiezienie przez **punkt wprowadzenia/wwozu** na **obszar**. [FAO, 1995]

Wróg naturalny
(natural enemy)

Organizm żyjący kosztem innego **organizmu** w obszarze jego pochodzenia, który może pomóc ograniczyć populację tego **organizmu**. Termin ten obejmuje: **parazytoidy**, **Pasożyty**, **drapieżce**, organizmy fitofagiczne i **patogeny**. [ISPM nr 3, 1996; zmienione przez ISPM nr 3, 2005]

Wtargnięcie
(incursion)

Odosobniona populacja **agrofaga** nowo wykrytego na **obszarze**, nie uznana za zdomowioną, ale która przypuszczalnie utrzyma się w najbliższej przyszłości. [ICPM, 2003]

Wykaz agrofagów
związanych z towarem
(commodity pest list)

Wykaz **agrofagów** występujących na **obszarze**, które mogą towarzyszyć określonemu **towarowi**. [CEPM, 1996]

Wykaz agrofagów rośliny żywicielskiej
(host pest list)

Wykaz **agrofagów** porażających gatunek **rośliny** na całym świecie lub w obrębie **obszaru**. [CEPM, 1996; zmienione przez CEPM, 1999]

Wyniszczenie/eradykacja
(eradication)

Zastosowanie **środków fitosanitarnych** w celu wyeliminowania **agrofaga** z **obszaru**. [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; poprzednio: **Wyniszczyć** (ang. „eradicate”)]

Występowanie
(occurrence)

Obecność w obrębie **obszaru agrofaga** wykazanego **urzędowo**, iż jest on gatunkiem rodzimym lub **zawleczonym**, i/lub który nie został **urzędowo** uznany za **wyniszczony**. [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; ISPM Nr 17; poprzednio: **Wystąpić** (ang. „occur”)]

Występujący naturalnie
(naturally occurring)

Składnik **ekosystemu** lub wybrany z dzikich populacji (żyjących w warunkach naturalnych), nie zmieniony sposobami sztucznymi. [ISPM nr 3, 1996]

Zabieg
(treatment)

Urzędowo zatwierdzona procedura zabijania/niszczenia **agrofagów**, ich **inaktywacji** lub usunięcia albo unieszkodliwienia poprzez wywołanie bezpłodności lub **osłabienie**. [FAO, 1990, zmienione przez FAO, 1995; ISPM nr 15, 2002; ISPM nr 18, 2003; ICPM, 2005]

Zabieg termiczny
(heat treatment)

Proces, podczas którego **towar** jest ogrzewany do momentu, w którym osiągnie minimalną temperaturę przez minimalny czas, zgodnie z **urzędową** specyfikacją techniczną. [ISPM nr 15, 2002; zmienione przez ICPM, 2005]

Zagrożony obszar (endangered area)	Patrz: Obszar zagrożony (ang. „area endangered”)
Zakaz (prohibition)	Przepis fitosanitarny nie dopuszczający do importu lub przewozu określonych agrofagów albo towarów . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995]
Zakres żywicieli (host range)	Gatunki mogące podtrzymywać życie osobników i populacji określonego agrofaga lub innego organizmu w naturalnych warunkach. [FAO, 1990; zmienione przez ISPM nr 3, 2005]
Zamierzone użycie (intended use)	Deklarowany cel, w którym rośliny , produkty roślinne lub inne przedmioty podlegające przepisom są importowane, produkowane lub używane. [ISPM nr 16, 2002]
Zanieczyszczenie (contamination)	Obecność w towarze , miejscu składowania, środka przewozowym lub kontenerze agrofagów , albo innych przedmiotów podlegających przepisom , które nie powodują porażenia . (patrz: Porażenie/Opanowanie (ang. „infestation”)) [CEPM, 1997; zmienione przez CEPM, 1999]
Zasiedlenie (establishment)	Utrzymanie się - w okresie przewidywalnej przyszłości - agrofaga w obrębie obszaru po wwozie/wprowadzeniu lub przeniknięciu . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; IPPC, 1997; poprzednio: Zasiedlony (ang. „Established”)]
Zasiedlenie (czynnika zwalczania biologicznego) (establishment (of biological control agent))	Utrzymanie się - w okresie przewidywalnej przyszłości - czynnika zwalczania biologicznego w obrębie obszaru po uwolnieniu/wwozie/wprowadzeniu . [ISPM nr 3, 1996]
Zasoby genowe (germplasm)	Rośliny przeznaczone do użycia w programach hodowlanych i zachowawczych. [FAO, 1990]
Zatrzymanie (detention)	Środek fitosanitarny polegający na przetrzymywaniu przesyłki pod urzędowym nadzorem lub w zamknięciu (patrz: Kwarantanna (ang. „quarantine”)). [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995, CEPM, 1999; ICPM, 2005]
Zawleczenie/introdukcja (introduction)	Przeniknięcie agrofaga lub jego wprowadzenie/wwóz skutkujące jego zasiedleniem . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; IPPC, 1997]
Zezwolenie (na wprowadzenie/wwóz przesyłki) (release (of a consignment))	Upoważnienie do wprowadzenia/wwozu po dokonaniu odprawy . [FAO, 1995]
Zezwolenie importowe (Import Permit)	Urzędowy dokument uprawniający do importu towaru zgodnie z określonymi importowymi wymaganiami fitosanitarnymi. [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995; ICPM, 2005]
Zezwolenie importowe (czynnika zwalczania biologicznego) (Import Permit (of a biological control	Urzędowy dokument uprawniający do importu (czynnika zwalczania biologicznego) zgodnie z określonymi wymaganiami. [ISPM nr 3, 1996]

agent))

Zharmonizowane środki fitosanitarne (harmonized phytosanitary measures)	Środki fitosanitarne ustanowione przez kraje-sygnatariusze IPPC, oparte na standardach międzynarodowych . [IPPC, 1997]
Ziarno (grain)	Klasa towaru określająca nasiona przeznaczone do przerobu lub konsumpcji, ale nie do siewu (patrz: Nasiona (ang. „seeds”). [FAO, 1990; zmienione przez ICPM, 2001]
Znak (mark)	Urzędowa pieczęć lub znak firmowy, uznany międzynarodowo, stosowany w odniesieniu do przedmiotu podlegającego przepisom w celu poświadczenia jego statusu fitosanitarnego. [ISPM nr 15, 2002]
Zwalczanie (agrofaga) (control (of a pest))	Stłumienie/obniżenie/redukcja liczebności, powstrzymanie lub wyniszczenie populacji agrofaga . [FAO, 1995]
Zwalczanie biologiczne (biological control)	Strategia zwalczania agrofaga wykorzystująca żywych, naturalnych wrogów, antagonistów, gatunki konkurencyjne lub inne czynniki zwalczania biologicznego . [ISPM nr 3, 1996; zmienione przez ISPM nr 3, 2005; poprzednio: zwalczanie biologiczne (biological control (biocontrol))]
Zwrot/odmowa (refusal)	Zakaz wprowadzenia/wwozu przesyłki lub innych artykułów podlegających przepisom , jeśli nie odpowiadają one przepisom fitosanitarnym . [FAO, 1990; zmienione przez FAO, 1995]